

Sudjelovanje mladih u politici grada Zagreba

Ovaj izvještaj je izrađen u sklopu projekta "Ne budi samo pijun" koji je 2009. godine provodio CESI - Centar za edukaciju savjetovanje i istraživanje, a financijski ga je podržao Grad Zagreb - Gradski ured za obrazovanje, kulturu i sport.

UVOD

Govoreći o sudjelovanju mladih¹ u politici prije svega mislimo na sudjelovanje u procesima odlučivanja kroz različite institucionalne mehanizme. Sudjelovanje mladih u procesima odlučivanja ovisi o više faktora subjektivne i objektivne prirode. Smatraju li se mladi kompetentnima za sudjelovanje u političkim procesima te smatraju li takvo sudjelovanje uopće važnim i smislenim? Postoje li objektivne – institucionalne i društvene – prepreke sudjelovanju mladih u političkim procesima?

Kada promatramo političku participaciju mladih (i muškaraca i žena) u Hrvatskoj, možemo reći da imamo jednu dobru i jednu lošu vijest. Loša vijest je da mladi imaju relativno loše mišljenje o demokraciji kao tipu političkog uređenja, da ih je mali broj politički aktivnih što možemo tumačiti kao rezultat nezainteresiranosti, te njihovog kritičkog pogleda na politiku, ali i društvene destimulacije da se uključe u politiku. Kao posljedica toga ispodprosječno su zastupljeni u strukturama vlasti. Istraživanje koje je proveo dr.sc. Berto Šalaj pokazalo je da čak 80,2% hrvatskih srednjoškolaca nije zadovoljno razvojem i funkcioniranjem demokracije u Hrvatskoj pri čemu njih 30% nije sigurno ili ne zna da li je baš demokracija najbolji oblik vladavine, dok ih 14,2% smatra da postoje i bolji oblici vladavine, a čak njih 78,6% malo je ili nimalo zainteresirano za politiku. Istraživanje dr.sc. Vlaste Ilišin pokazalo je da mladi razmjerno malo participiraju u političkim strankama (8,3%) i udrugama s političkim ciljevima iako su istodobno svjesni vlastite marginaliziranosti u društvu i traže promjenu svog statusa. To istraživanje je pokazalo da mladi ne sudjeluju u politici ili zato jer ih ne zanima, ili jer im stariji ne ostavljaju dovoljno prostora, ili smatraju politiku općenito nepoštenom i ne žele u njoj sudjelovati. Od osamostaljenja do danas udio mladih u Hrvatskom saboru kretao se od 0-4%. Istraživanje udruge DIM koje je provela dr.sc. Vlasta Ilišin pokazalo je da je udio mladih u tijelima gradskih i županijskih vlasti u

1 Mladima se smatraju osobe od 16-30 godina sukladno Nacionalnoj politici za mlade

mandatu 2005.-2009. godine iznosio 6,3%. Najveća zastupljenost mladih bila je u gradskim vijećima i ona je iznosila 7,5%. Polovica mladih lokalnih vijećnika i vijećnica imala je srednju stručnu spremu, a njih 68,8% bilo je zaposleno.

Ovdje valja napomenuti da mladi čine 22% hrvatskog biračkog tijela te da kao najvitalniji, najfleksibilniji i najkreativniji dio društva čine okosnicu za budući razvoj zemlje (kako gospodarski tako i demokratski).

Dobra vijest je da među onim mladima koji jesu politički aktivni, udio mladih žena veći je nego udio žena u politici generalno. Na izbornim listama za parlamentarne izbore 2007. godine bile su kandidirane ukupno 293 mlade žene (rođene od 1977. nadalje) što je predstavljalo 27,30% mladih žena u ukupnom broju kandidiranih žena. Ako pogledamo samo parlamentarne stranke, situacija je bila bitno drugačija. U ukupnom broju žena koje su kandidirale parlamentarne stranke, mlade žene čine 12,77%. I mladi i žene generalno bili su zastupljeniji na listama neparlamentarnih stranaka što pokazuje da što politička stranka ima manje šanse doći u Hrvatski sabor to daje više prostora podzastupljenim skupinama. Među mladim kandidatima i kandidatkinjama parlamentarnih stranaka, mlade žene činile su 38,15%. Žene nakon tih posljednjih izbora 2007. godine čine oko 20% svih zastupnika/ca u Hrvatskom Saboru, a mlade žene čine 66% svih mladih zastupnika/ca što pokazuje da su mlade žene zauzimale više pozicije na izbornim listama od mladih muškaraca. Mlade žene među ženama čine 12,5% dok mladi muškarci među svim muškarcima u Hrvatskom saboru čine svega 1,6%. U 6 izbornih ciklusa od osamostaljenja u Saboru je bilo 16 mladih zastupnika/ca od čega su njih 56% bile mlade žene. Žene članice predstavničkih i izvršnih tijela na područnoj (regionalnoj) i lokalnoj razini u mandatu 2005.-2009. godine činile su oko 11% svih vijećnika/ca i članova/ica skupština i Poglavarstava, dok su mlade žene činile 27,3% svih mladih vijećnika/ica i članova/ica skupština i Poglavarstava. Te brojke nam pokazuju da je sudjelovanje mladih žena u procesima odlučivanja iznad prosjeka u odnosu na

žene općenito iako, s izuzetkom Hrvatskog sabora, nije doseglo razmjernu zastupljenost od 40% među mladima. Razlozi tome mogu biti višestruki. S jedne strane moguće je da su mlade žene politički aktivnije, da su manje sklone ponašati se sukladno patrijarhalnim obrascima, da mladi općenito više vrednuju ravnopravnost spolova te onda i mlade žene među mladima dolaze više do izražaja. S druge strane imamo mogućnost da stavljanjem mladih žena na liste političke stranke ostvaruju zastupljenost dviju podzastupljenih skupina u političkim procesima: mladih i žena. Zanimljivost je da ako gledamo Hrvatski sabor od svih mladih žena koje su bile zastupnice, njih 7 (77%) bilo je iz Socijaldemokratske partije (SDP) koji u Statut ima ugrađene i kvote za mlade i kvote za žene i to je očito razlog za tako visoku zastupljenost mladih žena među SDP-ovim zastupnicima/cama. Također jedina mlada osoba koja je bila zastupnik/ca Hrvatske seljačke stranke u Hrvatskom saboru bila je žena, a trenutno jedina mlada osoba u redovima parlamentarnog kluba Hrvatske demokratske zajednice je također žena.

ANALIZA POLITIČKE PARTICIPACIJE MLADIH U GRADU ZAGREBU

U gradu Zagrebu prije lokalnih izbora u svibnju 2009. godine u gradskoj je skupštini bilo 5 mladih vijećnika, a u vijećima gradskih četvrti 22 mladih vijećnika i vijećnica. Na razini gradske skupštine se radi o udjelu od 9.8% što je u tom mandatu činilo oko 2% iznad državnog prosjeka u županijskim i gradskim skupštinama.

Prilikom izrade analize zastupljenosti mladih na izbornim listama za izbore 2009. godine suočili smo se s činjenicom da je na propisanim obrascima Državnog izbornog povjerenstva izostala rubrika datuma rođenja te rubrika političke stranke iz koje dolazi kandidat/kinja u slučaju koalicijske liste. Takvi obrasci značajno su otežali, a u nekim slučajevima u potpunosti onemogućili prikupljanje informacija o dobi kandidata/kinja te o strankama koje su ih kandidirale. Kako je analiza političke participacije mladih izuzetno važna za monitoriranje napretka u zastupljenosti mladih u tijelima koja donose odluke, CESI je u suradnji s GONG-om i Mrežom mladih Hrvatske uputio zahtjev Državnom izbornom povjerenstvu da ubuduće propisani obrasci za izborne liste obuhvaćaju i informacije o dobi kandidata/kinja.

Podatke kojima raspolažemo u konačnici smo dobili zahvaljujući informacijama iz samih političkih stranaka koje su predložile izborne liste za gradsku skupštinu Grada Zagreba. Podaci se odnose na stranke za koje je bilo izgledno da će prijeći izborni prag te dobiti zastupnike u Gradskoj skupštini, a koje su nam bile voljne dostaviti tražene informacije.

Koalicijska lista HDZ-HSS-HSLS kandidirala svega dva mlada kandidata (oba muškarci), lista HNS-SHUS četiri mlada kandidata od čega su troje muškarci i lista SDP-HSU je kandidirala 6 mladih od čega su četvero bili mladi muškarci. Od

njih 12, čak jedanaest kandidata/kinja su bili u kasnijim dvadesetima (dakle stariji od 25 godina), a svega njih 3 su bile žene.

U Gradsku je skupštinu izabrano troje mladih: Iva Prpić, Tomislav Saucha i Srđan Subotić. Svo troje iz SDP-a, dvoje s visokom stručnom spremom i jedan student. Time je zastupljenost mladih u gradskoj skupštini pala sa 9,8% na svega 5%. Uz to još se može napomenuti da će svo troje do kraja mandata imati više od 30 godina.

No, ono što je jako zanimljivo za zagrebačku skupštinu broj je zastupnika/ca u ranim tridesetim godinama. Čak 7 zastupnika/ca mlađe je od 35 godina. Od toga su 4 žene te čak 6 njih članovi/ce su SDP-a. Daljnjih 11 zastupnika/ca su u kasnim tridesetim godinama (između 35 i 40 godina). Jedan od razloga ovakvog pada u broju mladih zastupnika/ca sigurno se nalazi u "starenju" dugogodišnjih stranačkih aktivista/kinja koji su praktički donedavno bili aktivni u organizacijama mladih pri političkim strankama i moguće je da su oni usprkos činjenici da službeno više ne spadaju pod mlade bili percipirani kao takvi te su paradoksalno onemogućili ulazak većeg broja mladih u Gradsku skupštinu. Konačni rezultat izbora 2009. godine je da su mladi Zagrepčani/ke gotovo ostali bez generacijskih predstavnika u procesima odlučivanja na razini grada.

U gradu Zagrebu još su dvije razine lokalne odnosno mjesne samouprave, a to su Gradske četvrti i Mjesni odbori. Nakon određenih prepiski sa Središnjim uredom za mjesnu samoupravu te nedoumica vezanih uz zaštitu privatnih podataka vijećnika/ca, dobili smo skupne podatke za mlade vijećnike što znači bez imena i prezimena. Ovdje valja napomenuti da stručna služba Gradske skupštine nije imala slične nedoumice što pokazuje da su očito propisi o privatnim informacijama vrlo nejasni te podložni različitim tumačenjima.

Prema podacima Središnjeg ureda za mjesnu samoupravu u svim Vijećima gradskih četvrti (ima ih 17) sudjeluje ukupno 15 mladih vijećnika što je svega 5,3% i na razini je zastupljenosti mladih u Gradskoj skupštini. Pri tome u 7 Vijeća gradskih četvrti nema niti jednog mladog vijećnika/ce.

U Vijećima mjesnih odbora situacija je nešto malo bolja. U 217 vijeća mjesnih odbora sjedi 123 mladih što je 8,67%. Najviše mladih je u mjesnim odborima u gradskoj četvrti Podsljeme - 16,13%.

Mladi SDP-a čine gotovo 50% svih mladih vijećnika/ca u vijećima mjesnih odbora. Tek daleko iza njih slijede mladi HDZ-a s udjelom od 14,63%, mladi HNS-a s 9,76%, mladi HSS-a s 8,94% te nezavisni i mladi nekih drugih političkih stranaka s 8,94% odnosno 8,13%.

Gotovo 80% mladih vijećnika/ca ima završenu srednju školu, a 20% njih višu školu ili fakultet. Nažalost nije dostupan podatak o broju studenata/ica među onima sa završenom srednjom školom. 71,54% mladih vijećnika su muškarci, a 28,46% su žene. Bilo bi potrebno imati podatke o zastupljenosti žena među vijećnicima generalno da bismo iz ovoga mogli izvući zaključke o boljoj ili lošijoj zastupljenosti mladih žena u procesima političkog odlučivanja.

Obzirom da ne postoje istraživanja političkog sudjelovanja mladih u lokalnim tijelima vlasti nakon lokalnih izbora provedenih u svibnju 2009. godine, ne možemo uspoređivati zagrebačke podatke s ostatkom Hrvatske. **No, ako znamo da mladi čine oko 20% populacije generalno možemo reći da su mladi podzastupljeni u procesima odlučivanja u gradu Zagrebu te je svakako potrebno poduzeti daljnje napore kako bi se njihova politička participacija unaprijedila.**

PREPORUKE ZA UNAPREĐENJE POLITIČKE PARTICIPACIJE MLADIH U GRADU ZAGREBU

Prvi preduvjet za analizu i praćenje političke participacije mladih je prije svega informacija o sudjelovanju mladih kako na izbornim listama tako i u tijelima odlučivanja. Državno izborno povjerenstvo svakako bi trebalo na izbornim listama prikupljati podatke o godini rođenja kandidata/kinja, a gradske stručne službe trebale bi sustavno prikupljati podatke o zastupljenosti mladih te ih javno i objaviti. Nužno je potrebno razriješiti pitanje pojedinačnih podataka o mladim vijećnicima. Bez da mladi građani/ke znaju tko su njihovi predstavnici teško se može ispuniti svrha mladih vijećnika, a to je svakako predstavljanje interesa mladih u tijelima odlučivanja.

Sljedeće je nužnost da političke stranke i formalno omoguće zastupljenost mladih u tijelima odlučivanja kroz kandidiranje mladih na izglednim mjestima izbornih lista. Da bi to bilo ostvarivo stranke nužno trebaju poticati i osnaživati svoje organizacije mladih kao temeljnu regrutacijsku bazu za mlade kandidate/kinje.

Sukladno Gradskom programu djelovanja za mlade (GPDM) nužno je dalje provoditi mjere za unapređenje sudjelovanja mladih u procesima odlučivanja te je potrebno adekvatno podupirati rad Savjeta za mlade Grada Zagreba. GPDM definira područje "Aktivno sudjelovanje mladih u društvu", no ovdje ga treba nadopuniti i poticanjem formalne participacije mladih u tijelima odlučivanja. Obzirom da je GPDM donesen 2004. godine svakako je potrebno napraviti i njegovu evaluaciju te sukladno tome napraviti reviziju, unijeti nove mjere ili nadograditi postojeće.

IMPRESSUM

"*Ne budi samo pijun*" projekt je nevladine organizacije CESI proveden uz potporu Grada Zagreba - Gradskog ureda za obrazovanje, kulturu i sport. Cilj projekta je unaprijediti političku participaciju mladih u gradu Zagrebu.

Voditeljica projekta "*Ne budi samo pijun*" te autorica ovog izvještaja je Tajana Broz, dipl. politologinja.

Ovaj izvještaj ne predstavlja stavove Grada Zagreba - Gradskog ureda za obrazovanje, kulturu i sport.

Zagreb, prosinac 2009. godine

KONTAKT:

CESI - Centar za edukaciju, savjetovanje i istraživanje

Nova cesta 4

Zagreb

tel: 01/24 22 800

fax: 01/24 22 801

e-mail: cesi@cesi.hr

www.cesi.hr

www.libela.org